

Mira Korjus

SEIKKAILUPÄIVÄN VAIKUTUKSIA RYHMÄYTYMISEEN JA YHTEISTYÖ- TAITOIHIN

Sippolan koulukodin henkilöstön havainnot

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Mira Korjus
Työn nimi	Seikkailupäivän vaikutuksia ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin - Sippolan koulukodin henkilöstön havaintoja
Toimeksiantaja	Valtion koulukodit
Vuosi	2024
Sivut	30 sivua
Työn ohjaaja(t)	Osku Kiri

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia seikkailupäivän vaikutuksia lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin Sippolan koulukodin asuinyksikön lasten keskuudessa henkilöstön näkökulmasta. Tutkimus tarkasteli erityisesti henkilöstön näkemyksiä siitä, miten seikkailupedagogiikka vaikuttaa lasten vuorovaikutukseen ja ryhmädynamiikkaan. Työ pyrki myös selvittämään seikkailukasvatuksen mahdollisuuksia ryhmäytymisen ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä koulukotiympäristössä.

Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusotteella. Aineisto kerättiin havainnolla osallistujia seikkailupäivän aikana ja haastattelemalla koulukodin henkilöstön edustajaa. Analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisälönanalyysia, jossa litteroitu aineisto jaettiin keskeisiin teemoihin. Tutkimuksen viitekehyksenä hyödynnettiin Tuckmanin ryhmän kehitysvaihemallia ja Forsythin ryhmädynamiikan teoriaa, joiden avulla analysoitiin ryhmän toiminnan ja vuorovaikutuksen muutoksia.

Tulokset osoittavat, että seikkailupäivä tuki lasten ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Ryhmän jäsenet alkoivat seikkailupäivän aikana tukea ja kannustaa toisiaan, mikä paransi ryhmän dynamiikkaa ja yhteishenkeä. Erityisesti lasten keskinäinen vuorovaikutus ja ryhmän koheesio vahvistuivat haastavissa tilanteissa, kuten vaijeriradan suorittamisessa. Tutkimustulokset korostavat seikkailukasvatuksen hyötyjä haastavien kasvatusympäristöjen työmenetelmänä. Jatkossa tuloksia voidaan hyödyntää seikkailukasvatuksen kehittämisessä ja sen vaikutusten laajemmassa tarkastelussa.

Asiasanat: Koulukoti, ryhmädynamiikka, ryhmäytyminen, seikkailukasvatus, yhteistyötaidot

Degree title	Bachelor of Social Services
Author	Mira korjus
Thesis title	Effects of an adventure day on group cohesion and teamwork skills - Observations from the staff of the Sippola reform school
Commissioned by	Reform schools
Time	2024
Pages	30 pages
Supervisor	Osku Kiri

ABSTRACT

The objective of the thesis was to investigate the effects of an adventure day on children's group cohesion and teamwork skills within the residential unit of Sippola reform school. The study specifically focused on staff perspectives regarding the influence of adventure pedagogy on children's interaction and group dynamics. Furthermore, the thesis aimed to explore the potential of adventure education in enhancing group cohesion and social skills in a reform school setting.

The research employed a qualitative approach, collecting data through participant observation during the adventure day and an interview with a reform school staff member. The data was analyzed using inductive content analysis, categorizing the transcribed material into key themes. Tuckman's group development model and Forsyth's group dynamics theory formed the theoretical framework for examining changes in group interaction and functioning.

The results show that the adventure day significantly supported the development of group cohesion and teamwork skills among the children. Participants increasingly encouraged and supported one another, leading to improved group dynamics and a stronger sense of unity. Notably, challenging activities, such as completing a zipline course, reinforced mutual interaction and cohesion within the group. The findings highlight the utility of adventure education as a pedagogical method in demanding educational environments. The results can be applied in the development and broader evaluation of adventure education initiatives.

Keywords: adventure education, group cohesion, group dynamics, reform school, teamwork skills

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MIKSI SEIKKAILUPÄIVÄ?	6
2.1	Tausta ja tarkoitus	6
2.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	7
2.3	Tutkimuksen rajaus	8
2.4	Raportin rakenne	9
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
3.1	Ryhmä ja sen ominaisuudet	10
3.2	Ryhmädynamiikka, ryhmäprosessi, ryhmäroolit ja normit	12
3.3	Seikkailukasvatus	13
3.4	Yksilön ja ryhmän kehittyminen	13
4	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TULOKSET	14
4.1	Tutkimusstrategia	14
4.2	Aineiston analysointi	18
4.3	Seikkailupäivän vaikutukset ryhmäytymiseen	21
4.4	Yhteistyötaitojen kehittyminen	21
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
5.1	Yhteenveto tuloksista	22
5.2	Tutkimuksen eettiset näkökulmat ja luotettavuus	23
5.2.1	Tutkimuksen rajoitukset	23
5.2.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	24
5.3	Pohdinta	26
	LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Tarkoituksena oli suunnitella ja järjestää toiminnallinen päivä Sippolan koulukodin vaativan tason osaston lapsille Pajulahden seikkailupuistossa ja selvittää millaisia havaintoja henkilöstö tekee seikkailupäivästä, lasten ryhmäytymisestä ja yhteistyötaidoista.

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen, ja sen tavoitteena on selvittää seikkailupäivän vaikutuksia lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin Sippolan koulukodin asuinyksikön lasten keskuudessa. Työssä hyödynnetään laadullista tutkimusmenetelmää, jossa aineistoa on kerätty havainnoimalla ja haastatteleamalla koulukodin henkilöstöä.

Opinnäytetyön tulokset antavat näkökulmaa ja tietoa seikkailupäivän mahdollisista vaikutuksista lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin henkilöstön näkökulmasta. Tutkimustulokset voivat toimia Sippolan koulukodille oppaana, miten toiminnallinen päivä voi vahvistaa ryhmäytymistä ja yhteistyötaitoja. Opinnäytetyössä selvitettiin, miten henkilöstö koki seikkailukasvatuksen vaikuttavan lasten toimintaan. Työ antaa konkreettista näyttöä seikkailukasvatuksen käytön mahdollisuuksista lasten parissa. Tutkimustulosta voi käyttää perusteena seikkailupohjaisten päivien kehittämiseen jatkossa Sippolan koulukodissa.

Työn tilaaja on Valtion koulukodit, Sippolan koulukoti. Valtion koulukodit tarjoavat vaativan sijaishuollon ja vaativan erityisen tuen perusopetusta valtakunnallisesti. Valtion koulukoteja on kaiken kaikkiaan viisi ja yksi niistä on Sippolan koulukoti Anjalankoskella, Kouvolassa. Koulukodit toimivat Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) sekä Opetushallituksen (OPH) alaisena ja niiden toiminta on voittoa tavoittelematonta. Koulukodit tuottavat palveluita, joissa sijaishuolto ja erityisopetus toimivat kuntouttavana kokonaisuutena. Kokonaisuuteen kuuluu lasten ja nuorten kehitystason ja tarpeiden mukainen ohjaus ja kasvatusta, terveen psyykkisen kasvun tuki, erityisopetus sekä perhe- ja päihdetyö. Valtion koulukodit tarjoavat myös erityisen huolenpidon palveluita, joilla pystytään turvaamaan haastavimmissa elämäntilanteissa olevien ja oireilevien

lasten ja nuorten hoitaminen, huolenpito ja opetustoimi. Koulukodit työskentelevät myös perheiden kanssa ja tukevat vanhempia ja huoltajia erilaisissa haasteissa. Toimintaa säädellään Laissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä (1379/2010). (Valtion koulukodit 2022; Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä 1379/2010.)

2 MIKSI SEIKKAILUPÄIVÄ?

2.1 Tausta ja tarkoitus

Seikkailupäivien tiedetään olevan tehokkaita ryhmäytymis- ja yhteistyötaitoja kehittävilta vaikutuksiltaan. Seikkailupedagogiikka, joka yhdistää kokemuksellisen oppimisen ja ulkoilmakasvatuksen, tarjoaa osallistujille mahdollisuuden kehittää henkilökohtaisia ja sosiaalisia taitojaan luonnollisessa ympäristössä. (Karppinen & Latomaa 2015, 47–49.) Tämä lähestymistapa on erityisen hyödyllinen lapsille, jotka voivat kohdata erilaisia haasteita sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä (Karppinen & Latomaa 2015, 142, 151–153).

Valtion koulukodit, kuten Sippolan koulukoti, tarjoaa vaativan sijaishuollon ja erityisen tuen perusopetusta. Sippolan koulukodin asuinyksiköt pyrkivät tuemaan lasten kehitystä tarjoamalla ympäristön, jossa ohjaus, kasvatus ja erityisopetus yhdistyvät kuntouttavaksi kokonaisuudeksi. Näissä yksiköissä lapsilla on usein monimutkaisia taustatarinoita ja erityistarpeita, jotka vaativat erityisiä tukitoimenpiteitä.

Ryhmäytyminen ja yhteistyötaidot ovat keskeisiä tekijöitä lasten sosiaalisessa ja emotionaalisessa kehityksessä. Kun lapset oppivat toimimaan ryhmässä ja kohtaavat mahdollisesti konflikteja, he voivat luoda ja ylläpitää terveitä sosiaalisia suhteita, kehittää itseluottamustaan ja parantaa ongelmanratkaisutaitojaan. (Pennington 2005, 118.) Seikkailukasvatus tarjoaa konkreettisia kokemuksia, jotka voivat syventää näiden taitojen oppimista.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten seikkailupäivä voi vaikuttaa lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin Sippolan koulukodin asuinyksikön lasten keskuudessa.

Tutkimuksen tavoitteena oli

- Tutkia seikkailupäivän vaikutuksia ryhmäytymiseen henkilöstön näkökulmasta. Tarkoituksena on ymmärtää, miten seikkailupäivä voisi edistää lasten ryhmäytymistä koulukodissa ja millaisia havaintoja henkilöstö tekee lasten välisestä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä.
- Selvittää henkilöstön kokemuksia ja havaintoja lasten yhteistyötaitojen kehittymisestä seikkailupäivän seurauksena. Tämä osa tutkimusta keskittyy siihen, miten henkilöstö kokee seikkailupäivän vaikuttavan lasten kykyyn työskennellä yhdessä, kommunikoida ja ratkaista ongelmia ryhmässä.

Tutkimus antaa näkökulmaa siitä, kuinka seikkailupäivä voi toimia menetelmänä ryhmäytymisen ja yhteistyötaitojen edistämisessä. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää Sippolan koulukodin toiminnan kehittämisen ja laajemmin myös muiden koulukotien käytännöissä. Lisäksi tutkimustulokset voivat toimia pohjana uusien seikkailupohjaisten toimintapäivien suunnittelulle ja toteutukselle, mikä parantaa lasten sosiaalista ja emotionaalista hyvinvointia sekä sopeutumista koulukotiympäristöön.

2.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus. Tyypillisesti tapaustutkimuksessa hyödynnetään useita aineistonkeruumenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja ja dokumenttianalyysyjä, joiden avulla pyritään muodostamaan kokonaiskuva tutkittavasta tapauksesta (Vuori 2021c). Tapaustutkimus soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa tutkitaan monimutkaisia ilmiöitä, joiden ymmärtäminen edellyttää kontekstin ja tapahtumien syvällistä analyysiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2022, 134).

Tutkimuksellinen opinnäytetyö on systemaattinen prosessi, jossa pyritään tuottamaan tietoa tai syventämään ymmärrystä tietystä ilmiöstä tieteellisiä tutkimusmenetelmiä hyödyntäen. Se perustuu aiempaan tutkimukseen ja teoriaan, ja sen tavoitteena on tuottaa luotettavaa ja perusteltua tietoa esimerkiksi päätöksenteon tai käytännön kehittämisen tueksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2022, 22–23). Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä aineistonkeruu ja analyysi toteutetaan suunnitelmallisesti, ja tutkimusetiikan periaatteet ohjaavat prosessin jokaista vaihetta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 45).

Tutkimuksessa keskitytään kahteen keskeiseen tutkimuskysymykseen:

Miten henkilöstö kokee seikkailupäivän vaikutuksen nuorten ryhmäytymiseen? Kun tutkin henkilöstön näkökulmasta, miten seikkailupäivä voi vaikuttaa lasten ryhmäytymiseen, oli tärkeää havainnoida lasten toimintaa seikkailupäivän aikana. Havainnoimalla pyrittiin saamaan selville, oliko lasten välisessä vuorovaikutuksessa ja ryhmädynamiikassa havaittavissa konkreettisia muutoksia. Seikkailupäivä voi tarjota ainutlaatuisia tilanteita, joissa lapset kohtaavat haasteita, joita he eivät normaalissa arjessa kohtaisi. Nämä tilanteet voivat vaatia yhteistyötä, luottamusta ja rohkaisua, mikä saattaa auttaa lapsia rakentamaan vahvempia suhteita toisiinsa.

Millaisia havaintoja ja kokemuksia henkilöstö teki lasten yhteistyötaitojen kehittymisestä seikkailupäivän seurauksena? Tehdyt havainnot lasten yhteistyötaitojen kehittymisestä seikkailupäivän seurauksena olivat monitasoisia ja liittyivät siihen, miten lapset reagoivat ryhmän yhteisiin haasteisiin. Seikkailupäivän aikana lapsilta odotettiin aktiivista osallistumista ongelmanratkaisutilanteisiin, jotka edellyttivät yhteistyötä. Havaittiin, kuinka aluksi haastavasti toimiva ryhmä alkoi seikkailupäivän edetessä toimia yhteistyössä.

2.3 Tutkimuksen rajaus

Tässä tutkimuksessa keskitytään henkilöstön tekemiin havaintoihin seikkailupäivän aikana lasten ryhmäytymisestä ja yhteistyöstä. Tutkimuksen rajaus määritellään siten, että tarkastelun kohteena ovat yhden asuinyksikön lapset ja heidän toimintatapansa. Tutkimuksessa keskitytään henkilöstön näkemyksiin ja kokemuksiin, joten lasten omia tai muiden sidosryhmien kokemuksia tai käsityksiä ei tutkita.

Tutkimuksen rajaus perustui laadulliseen lähestymistapaan, jossa aineiston keräämiseksi hyödynsin sekä osallistuvaa havainnointia että haastattelua. Koska tutkimukseen osallistui vain kaksi henkilöä, minä itse havainnoijana sekä henkilöstön jäsen haastateltavana, oli tärkeää pohtia, miten tämä rajaus vaikutti tutkimuksen luotettavuuteen ja aineiston analyysiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tyypillistä käyttää pienehköjä informanttimääriä, sillä tutkimuksen tavoitteena ei ole yleistettävyyys vaan ilmiön syvällinen ymmärtäminen

tietyn kontekstin sisällä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 58; Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Kahden informantin käyttö ja tutkimuksen keskittyminen pieneen, rajattuun ryhmään mahdollisti tarkemman analyysin ja syvällisen ymmärryksen kyseisestä ilmiöstä (Eskola & Suoranta 1998, 18–19).

Aineistonkeruussa käytin triangulaatiota, joka yhdisti sekä suoraa tietoa (havainnointi) että epäsuoraa tietoa (haastattelu). Havainnot perustuvat omiin suoriin kokemuksiini seikkailupäivän aikana, kun taas haastattelu toi esiin henkilöstön jäsenen näkemykset tapahtumista. Tämä lähestymistapa parantaa tutkimuksen luotettavuutta, sillä se mahdollistaa ilmiön tarkastelun eri näkökulmista. Samalla kuitenkin on huomioitava, että toimiminen sekä havainnoijana että haastattelijana voi vaikuttaa aineiston tulkintaan. Siksi olen pyrkinyt reflektoidaan omia ennako-oletuksiani analyysin aikana, jotta tulokset perustuisivat mahdollisimman objektiiviseen aineiston käsittelyyn. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a; Jokinen 2021.)

Tutkimuksen aikarajaus kattaa seikkailupäivän Pajulahdessa (31.7.2024) ja sen jälkeisen ajan, ennen toisen havainnoijan haastattelua, joka oli 23.8.2024. Lisäksi havainnot kohdistuivat pieneen, kahden hengen ryhmään, jolloin tutkimus ei koske esimerkiksi kaikkia koulukodin lapsia. Tämä rajaus mahdollisti tutkimuksen keskittymisen tarkasti yhden asuinyksikön pieneen ryhmään ja henkilöstön tekemiin havaintoihin lasten ryhmäytymisestä ja yhteistyöstä seikkailupäivän aikana. Tämä tiivis kohderyhmä ja aikarajaus mahdollistavat analyysin lasten käyttäytymisestä ja ryhmädynamiikasta juuri kyseisessä tilanteessa, ilman että lasten omat kokemukset tai muiden sidosryhmien näkemykset vaikuttavat tutkimukseen.

2.4 Raportin rakenne

Tämän opinnäytetyön raportti on jaettu viiteen päälukuun, jotka muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden tutkimusprosessin esittelystä johtopäätöksiin ja suosituksiin.

Ensimmäinen luku on johdanto, jossa käsittelen tutkimuksen taustaa, tarkoitusta ja tavoitteita. Tässä osiossa esittelen, miksi tutkimus on merkityksellinen

erityisesti Sippolan koulukodin lasten ryhmäytymisen ja yhteistyötaitojen kehittämisessä.

Toinen luku, *Miksi seikkailupäivä?*, syventyy tutkimuksen teoreettiseen taustaan ja tutkimuksen tarkoitukseen. Tässä osassa käsitellään seikkailupedagogiikan hyötyjä ja perustellaan, miksi seikkailupäivä valittiin tutkimuksen kohteeksi. Luvussa esitellään myös tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset, joita pyritään ratkaisemaan tutkimuksen aikana.

Kolmannessa luvussa, *Teoreettinen viitekehys*, pureudutaan ryhmäpsykologian ja seikkailukasvatuksen teorioihin. Luku jakautuu useisiin alalukuihin, jotka käsittelevät ryhmän dynamiikkaa, ryhmäprosesseja, ryhmärooleja ja normeja sekä seikkailukasvatuksen vaikutusta yksilön ja ryhmän kehitykseen. Teoreettinen viitekehys tarjoaa pohjan tutkimustulosten analysoinnille ja tulkin- nalle.

Neljäs luku, *Tutkimusmenetelmä ja tulokset*, kuvaa tutkimuksen toteutusta ja aineistonkeruumenetelmiä, kuten havainnointia ja haastatteluja. Tässä luvussa esitellään, miten tutkimusaineisto kerättiin ja analysoitiin. Luvussa esitellään myös tutkimuksen tulokset, jotka liittyvät seikkailupäivän vaikutuksiin sekä lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin. Tulokset jäsennetään teoreettisen viitekehysten avulla selkiyttäen, miten seikkailukasvatus vaikutti ryhmän dynamiikkaan ja yhteistyökykyyn.

Lopuksi on luku *Johtopäätökset*, jossa kokoan yhteen tutkimuksen keskeiset löydökset ja arvioin niiden merkitystä käytännön työssä. Luvussa käsitellään myös tutkimuksen rajoituksia sekä esitetään suosituksia jatkotutkimuksille ja seikkailupohjaisten toiminnallisten päivien kehittämiseksi koulukotien käyttöön.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Ryhmä ja sen ominaisuudet

Ryhmä voidaan määritellä kahden tai useamman henkilön muodostamaksi kokonaisuudeksi, jotka ovat keskinäisessä yhteydessä toisiinsa sosiaalisten suhteiden kautta (Forsyth 2017, 3, 9). Ryhmän perusominaisuuksia ovat vuorovaikutus, yhteiset tavoitteet, keskinäinen riippuvuus ja ryhmäkoheesio. Ryhmä ei

toimi erillisten yksilöiden summana, vaan sen jäsenet vaikuttavat jatkuvasti toistensa käyttäytymiseen, tavoitteisiin ja toimintaan. Tämä kokonaisuus on merkittävä erityisesti lasten kasvun ja kehityksen tukemisessa, sillä ryhmä tarjoaa kontekstin, jossa yksilöt voivat harjoitella sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta turvallisessa ympäristössä (Forsyth 2017, 4–13).

Ryhmäkoheesiolla tarkoitetaan ryhmän jäsenten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka syntyy vahvojen ja vastavuoroisten tunnesiteiden kautta. Tämä on keskeistä ryhmän toiminnan tehokkuudelle ja jäsenten hyvinvoinnille (Forsyth 2017, 15–16; Ahokas 2011, 199–202). Tämän tutkimuksen kannalta koheesion merkitys korostuu, sillä tutkimuksessa tarkastellaan ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Ryhmäkoheesio on olennainen tekijä, joka mahdollistaa nuorten keskinäisen tuen ja luottamuksen rakentumisen.

Vuorovaikutus on keskeinen tekijä ryhmän toiminnassa, sillä sen kautta ryhmän jäsenet kommunikoivat, jakavat tietoa ja rakentavat yhteisymmärrystä. Vuorovaikutus voi olla tehtäväkeskeistä, jolloin se liittyy ryhmän tavoitteiden saavuttamiseen, tai suhdekeskeistä, jossa keskitytään tunnesiteiden vahvistamiseen jäsenten välillä (Forsyth 2017, 4–13). Tehtäväkeskeinen vuorovaikutus tukee ryhmän kykyä ratkaista ongelmia ja saavuttaa asetettuja tavoitteita, kun taas suhdekeskeinen vuorovaikutus edistää ryhmän koheesiota ja luottamusta jäsenten välillä. Molemmat muodot ovat tärkeitä, sillä ne täydentävät toisiaan ryhmän toiminnan eri vaiheissa.

Ryhmän vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa ryhmän jäsenten kokemuksiin ja saavutuksiin. Esimerkiksi rakentava ja avoin vuorovaikutus voi lisätä ryhmän tehokkuutta ja jäsenten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Toisaalta heikko tai konfliktinen vuorovaikutus voi heikentää ryhmän suorituskykyä ja jäsenten motivaatiota. Vuorovaikutuksen ymmärtäminen ja tukeminen ovat erityisen tärkeitä ryhmissä, joissa jäsenillä on erilaisia taitoja, taustoja ja tarpeita. (Forsyth 2017, 4–13.)

Tutkimukseni kannalta vuorovaikutuksen käsitteleminen on merkityksellistä, sillä seikkailupäivän kaltaisissa tilanteissa vuorovaikutus on keskeinen tekijä lasten yhteistyötaitojen ja ryhmädynamiikan kehittymisessä. Tavoitteiden saa-

vuttaminen, kuten köysiradan ylittäminen, vaatii ryhmän jäsenten välistä kommunikaatiota ja toistensa tukemista. Lisäksi suhdekeskeinen vuorovaikutus, kuten rohkaisun ja emotionaalisen tuen tarjoaminen, auttaa lapsia käsittelemään pelkojaan ja lisää ryhmän koheesiota. Näin ollen vuorovaikutus ei ole vain ryhmän toiminnan perusedellytys, vaan myös merkittävä tekijä ryhmän jäsenten henkilökohtaisessa kasvussa ja kehityksessä. (Forsyth 2017, 15–16; Ahokas 2011, 199–202.)

3.2 Ryhmädynamiikka, ryhmäprosessi, ryhmäroolit ja normit

Donelson R. Forsythin teoria ryhmädynamiikasta tarkastelee ryhmien sisäisiä ja ryhmien välisiä prosesseja. Forsythin mukaan ryhmädynamiikkaa määrittävät monet tekijät, kuten vuorovaikutus, roolit, normit ja ryhmäkoheesio (Forsyth 2017, 4–19).

Ryhmädynamiikka viittaa ryhmien sisäisiin ja ryhmien välisiin prosesseihin, jotka muokkaavat ryhmän toimintaa, vuorovaikutusta ja muutoksia ajan myötä (Forsyth 2017, 17–19). Ryhmädynamiikan käsitteleminen tässä työssä on tärkeää, koska seikkailupäivä tarjoaa tilanteita, joissa ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus ja ryhmädynamiikka voivat kehittyä nopeasti. Näiden prosessien ymmärtäminen auttaa tunnistamaan, miten ryhmä toimii ja miten sen jäsenten vuorovaikutus voi tukea yhteistyötaitojen kehittymistä.

Ryhmäprosesseihin kuuluvat normien ja roolien kehittyminen, päätöksenteko sekä ryhmän koheesion rakentuminen. Nämä prosessit ohjaavat ryhmän jäsenten toimintaa ja vaikuttavat ryhmän kykyyn saavuttaa yhteisiä tavoitteita (Suoninen ym. 2011, 185–186, 191, 197–198). Tämän tutkimuksen kannalta normien ja roolien merkitys korostuu, sillä seikkailupäivä asettaa osallistujat tilanteisiin, joissa heidän täytyy luoda ja omaksua uusia toimintatapoja ryhmän sisällä.

Roolit, kuten johtajan, tukijan tai seuraajan roolit, muodostuvat usein vuorovaikutuksen kautta. Ne voivat olla sekä virallisia että epävirallisia ja ne määrittävät ryhmän jäsenten käyttäytymistä ja odotuksia toisiaan kohtaan (Suoninen ym. 2011, 188–189). Normit puolestaan ohjaavat ryhmän jäsenten käyttäytymistä määrittelemällä, mikä on hyväksyttävää ryhmässä (Kauppila 2006, 97–

99). Näiden käsitteiden tarkastelu tässä työssä on oleellista, sillä ryhmädynamiikan muutokset voivat olla merkki siitä, miten hyvin ryhmä kykenee toimimaan yhteistyössä ja saavuttamaan tavoitteensa.

3.3 Seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus on oppimismenetelmä, joka yhdistää fyysiset haasteet, kokemuksellisen oppimisen ja ryhmädynamiikan. Sen perusta on vahvasti sidoksissa John Deweyn, Kurt Hahnin ja Henry David Thoreaun ajatuksiin, joissa korostetaan oppimisen kokonaisvaltaisuutta ja kokemusten merkitystä (Roberts 2021, 1–2). Seikkailukasvatuksessa korostuvat erityisesti elämys ja kokemus, jotka mahdollistavat oppimisen ilman tietoista oppimisprosessin havaitsemista (Karppinen & Latomaa 2007, 12–14). Näiden elementtien tarkastelu tässä työssä on tärkeää, sillä ne tukevat nuorten sosiaalisten taitojen ja itsetuottamuksen kehittymistä ryhmässä.

Seikkailukasvatus tarjoaa ympäristön, jossa yksilöt voivat haastaa itseään ja ylittää omia rajojaan. Tämä vahvistaa itsetuntoa ja auttaa kehittämään sosiaalisia taitoja, kuten yhteistyötä ja vuorovaikutusta (Lehtonen 1998, 109, 113–114). Näkökulma on erityisen tärkeä, kun tarkastellaan nuorten ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehittymistä, sillä seikkailukasvatus luo tilanteita, joissa nuoret joutuvat toimimaan yhdessä kohdatakseen haasteet.

3.4 Yksilön ja ryhmän kehittyminen

Yksilön kehittyminen ryhmässä on monitasoinen prosessi, jota voidaan tarkastella esimerkiksi Albert Banduran sosiaalisen oppimisen teorian kautta. Banduran mukaan yksilöt oppivat tarkkailemalla toisten käyttäytymistä ja tulkitsemalla ryhmän normeja ja rooleja (Ahokas 2015). Tämä teoreettinen näkökulma tukee tämän työn tavoitteita, sillä ryhmän normien ja roolien kehittyminen on keskeistä ryhmäytymisen ja yhteistyötaitojen ymmärtämisessä.

Bruce W. Tuckmanin ryhmän kehitysmalli tarjoaa selkeän rakenteen ryhmän toiminnan ja vuorovaikutuksen analysoimiseen (Tuckman's Stages of Group Development 2024). Mallin mukaan ryhmän kehitys etenee viiden vaiheen kautta: muodostuminen, ristiriidat, normiutuminen, suorittaminen ja päättämi-

nen (Forsyth 2017, 137–142). Näiden vaiheiden avulla voidaan ymmärtää, miten ryhmän jäsenet mukautuvat toisiinsa, rakentavat luottamusta ja kehittävät yhteisiä toimintatapoja. Muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet ovat usein varovaisia ja vasta tutustuvat toisiinsa. Tässä vaiheessa luodaan pohja ryhmän rakenteelle ja toimintatavoille. Ristiriitavaiheessa ryhmän jäsenet saattavat kohdata erimielisyyksiä rooleista, tavoitteista tai toimintatavoista, mutta konfliktien ratkaiseminen on olennainen osa ryhmän kehitystä. Normiutumisvaiheessa ryhmän jäsenet hyväksyvät ryhmän normit ja yhteistyö alkaa sujua paremmin. Suorittamisvaiheessa ryhmä toimii tehokkaasti ja keskittyy tavoitteidensa saavuttamiseen, ja lopuksi päättämisvaiheessa ryhmän jäsenet reflektoivat kokemuksiaan ja arvioivat oppimaansa.

Tuckmanin ja Forsythin teorit täydentävät toisiaan. Tuckmanin malli keskittyy ryhmän kehityksen vaiheisiin, kun taas Forsythin teoria tarjoaa syvemmän ymmärryksen siitä, miten ryhmän sisäiset prosessit, kuten vuorovaikutus ja normien muodostuminen, vaikuttavat ryhmän toimintaan ja sen kehityksen eri vaiheisiin. Yhdessä nämä teorit muodostavat kattavan viitekehyksen ryhmäprosessien analysointiin ja tukemiseen, mikä on erityisen hyödyllistä yhteistyötä ryhmädynamiikkaa tarkasteltaessa.

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TULOKSET

4.1 Tutkimusstrategia

Tutkimus alkoi seikkailupäivän suunnittelusta, jonka tavoitteena oli tarkastella lasten ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Päivän aikana havainnoin osallistujien käyttäytymistä ja vuorovaikutusta luonnollisessa ympäristössä, erityisesti kiipeilytehtävien aikana. Tavoitteenani oli saada selville, miten lasten ryhmädynamiikka kehittyy, kun he kohtaavat haasteita ja tukeutuvat toisiinsa. Tutkimuksen aikana keräsin aineistoa tekemällä havaintoja päivän tapahtumista sekä haastatteleamalla henkilöstön edustajaa seikkailupäivän jälkeen. Tämä toimintatapa perustuu Guntherin & Hasasen (2021a) tutkimuksen kulun ohjeistukseen.

Tutkimuksen suunnittelu alkoi tutkimuskysymysten ja tavoitteiden määrittelyllä. Tavoitteena oli tarkastella, kuinka lasten ryhmäytyminen ja yhteistyö kehittyi-

vät seikkailupäivän aikana Pajulahdessa. Tutkimusmenetelmäni voidaan määrittellä kvalitatiiviseksi tutkimukseksi, jossa hyödynsin havainnointia ja haastattelua aineistonkeruumenetelminä. Kvalitatiivinen tutkimus sopi lopulliseen toteutukseen hyvin, sillä tavoitteenani oli ymmärtää yksittäistä ilmiötä: lasten ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehittymistä seikkailupäivän aikana. (Gunter & Hasanen 2021b.)

Ensisijainen aineistonkeruumenetelmäni oli havainnointi, jolloin seurasin lasten toimintaa ja heidän keskinäistä vuorovaikutustaan päivän aikana. Tämä teki minusta osallistuvan tarkkailijan, mikä on tyypillinen rooli kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Havainnointi antoi mahdollisuuden kerätä monipuolista ja yksityiskohtaista tietoa luonnollisessa ympäristössä, ilman että osallistujien toimintaa manipuloitiin tai muutettiin. Lisäksi tein yhden haastattelun, joka tarjosi toisen näkökulman samaan tilanteeseen. Haastattelu syvensi ymmärrystä siitä, miten toinen aikuinen koki päivän tapahtumat ja tuki omia havaintojani. Havainnointi ja haastattelu yhdessä tarjosivat aineiston, josta sain näkökulmia analysoitavaksi. Haastattelut ja havainnointi ovat molemmat keskeisiä aineistonkeruumenetelmiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa, sillä ne tarjoavat syvälistä ja monipuolista ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun avulla sain arvokasta epäsuoraa tietoa, joka täydensi omia havainnoitajani. Tämä vastaa triangulaatiota eli menetelmien yhdistämistä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a).

Tutkimuksen analyysissä hyödynsin taulukkoa, jonka avulla jäsentäsin havaintojani ja haastattelun pohjalta kerättyä aineistoa. Taulukossa (taulukko 1) keskeisenä osana on sarake "Tarkasteltava aspekti", joka määrittelee analysoitavat teemat. Nämä aspektit eivät ole satunnaisia, vaan ne pohjautuvat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen, erityisesti Tuckmanin ryhmän kehitysvaiheisiin ja Forsythin ryhmädynamiikan teoriaan.

Tarkasteltavat aspektit taulukossani, kuten "yhteistyö ja tukeminen", "ryhmäytyminen ja dynamiikka", "yhteisten tavoitteiden asettaminen", "oppiminen ja sopeutuminen" sekä "tunnetilat ja niiden käsittely", on valittu, koska ne ovat keskeisiä tekijöitä ryhmän toiminnassa ja kehityksessä. Näiden valinta perustuu Tuckmanin malliin, jossa ryhmän kehitys etenee vaiheittain muodostumisesta toimintaan ja päättämiseen (Tuckman's Stages of Group Development

2024). Esimerkiksi aspekti "ryhmytyminen ja dynamiikka" liittyy suoraan normiutumisvaiheeseen, jossa ryhmän jäsenet alkavat hyväksyä toistensa roolit ja luoda yhteenkuuluvuutta.

Samoin Forsythin (2017) ryhmädynamiikan teorial tukevat analyysiäni, erityisesti ryhmän koheesion ja vuorovaikutuksen osalta. Esimerkiksi taulukon aspekti "tunnetilat ja niiden käsittely" korostaa ryhmän emotionaalisia prosesseja, jotka Forsythin mukaan vaikuttavat suoraan ryhmän toimivuuteen ja jäsenten väliseen luottamukseen.

Taulukon avulla voin vertailla sekä omia havaintojani että henkilökunnan edustajan havaintoja seikkailupäivän aikana. Näin ollen "tarkasteltavat aspektit" toimivat välineenä triangulaatiossa, jossa yhdistän osallistuvan havainnoinnin ja haastattelun tulokset yhtenäiseksi analyysiksi. Taulukon tulkinta on luvussa " 4.2. Aineiston analysointi".

Taulukko 1. Havaintojen yhtäläisyydet

Tarkasteltava aspekti	Omat havainnot	Henkilökunnan edustajan havainnot	Yhteneväisyydet
Yhteistyö ja tukeminen	Yksi lapsi kannusti ja auttoi epävarmaa lasta, joka jännitti tilannetta.	Toinen lapsi auttoi ja tuki lasta, joka koki tilanteen haastavaksi.	Luonnollinen yhteistyö ja toisen tukeminen korostuivat molemmissa havainnoissa.
Ryhmäytyminen ja dynamiikka	Epävarmempi lapsi vahvasti suoritustaan ja luottamus kehittyi. Ristiriitoja ei varsinaisesti ollut, mutta tiuskimista esiintyi.	Ryhmäytyminen kehittyi päivän aikana, ja ristiriitoja ei havaittu.	Ryhmädynamiikka kehittyi positiivisesti seikkailupäivän aikana.
Yhteisten tavoitteiden asettaminen	Lapset eivät ilmaisseet onnistumistaan aikuisille, mutta keskinäisessä vuorovaikutuksessa näkyi onnistumisen ilo.	Lapset eivät asettaneet selkeitä tavoitteita, mutta onnistumisen tunne oli havaittavissa radan jälkeen.	Lasten onnistumisen kokemus oli vahva ja ilmeni spontaanissa vuorovaikutuksessa.
Oppiminen ja sopeutuminen	Varmempi lapsi ei turhautunut toisen epäonnistuessa, vaan jatkoi tämän tukemista, mikä osoitti hyvää sopeutumiskykyä.	Oppimista ei mainittu suoraan, mutta yhteistyö osoitti, että lapset oppivat toimimaan yhdessä.	Molemmat havainnot osoittivat lasten oppineen sopeutumaan ja tukemaan toisiaan.
Tunnetilat ja niiden käsittely	Epävarmempi lapsi jännitti suoritusta, mutta toisen kannustuksella tämä helpottui.	Pelkoa ja jännitystä oli havaittavissa, mutta lapsi ylitti ne toisen tuen avulla.	Pelon ja jännityksen hallinta oli keskeinen osa päivää, ja toisen lapsen tuki auttoi ylittämään ne.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tutkimukseni oli tapaustutkimus, jossa keskityin pienen ryhmän toimintaan seikkailupäivän aikana. Havainnointi ja haastattelu tukivat tätä tutkimusstrategiaa, ja niiden avulla sain pienen, mutta riittävän aineiston analysoitavaksi.

4.2 Aineiston analysointi

Omien havaintojeni lisäksi aineisto koostui haastattelusta, jonka alkuperäinen ajatus teemahaastattelusta muuttui avoimemmaksi ja joustavammaksi haastatteluksi etnografisten havaintoaineistojen tapaan, sillä haastateltavia oli loppujen lopuksi vain yksi, vaikka alkuperäinen ajatus haastateltavien lukumäärästä oli suurempi. Etnografia on laadullisen tutkimuksen menetelmäote, jossa keskitytään ihmisten ja kulttuurien tarkasteluun heidän omassa ympäristössään. Se pyrkii ymmärtämään sosiaalista elämää osallistuvan havainnoinnin ja haastattelujen avulla. Tutkimusentekijä viettää aikaa tutkittavien parissa, osallistuu heidän arkeensa ja kerää havaintoja sekä keskusteluja, jotka muodostavat tutkimuksen aineiston. (Kinnunen & Kallinen 2021; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c.)

Haastattelun litterointi oli olennainen osa aineiston käsittelyä. Haastattelun litteroin sanatarkasti, jotta pystyin analysoimaan henkilöstön edustajan havainnot tarkasti ja vertaamaan niitä omiin havaintoihini. Litteroinnin avulla sain selkeän kuvan siitä, miten haastateltavan näkemykset vastasivat omia havaintojani ja miten ne täydensivät aineiston kokonaisuutta. Litteroidusta aineistosta oli helppo löytää keskeiset teemat ja vertailukohtat, jotka muodostivat perustan tutkimuksen analyysille ja johtopäätöksille. (Kallio 2021.)

Laadullisen aineiston analyysissä teemoittelu on keskeinen menetelmä, jonka avulla tutkimusentekijä pystyy jäsentämään ja tulkitsemaan aineistoa. Teemoittelussa pyritään tunnistamaan aineistosta toistuvia aiheita, käsitteitä tai ideoita, jotka ovat merkityksellisiä tutkimuskysymysten kannalta. Tuomi ja Sarajärvi (2018) esittelevät teoksessaan "Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi" erilaisia lähestymistapoja teemoitteluun, kuten aineistolähtöisen, teorialähtöisen ja teoriasidonnaisen sisällönanalyysin.

Tuomen & Sarajärven (2018, 85) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä teemat löytyvät aineistosta ilman ennalta määriteltyjä kategorioita. Tässä lähestymistavassa tutkija lukee aineiston huolellisesti läpi ja merkitsee ylös toistuvia ilmauksia tai ajatuksia, jotka muodostavat pohjan teemoille. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi perustuu olemassa olevaan teoriaan tai käsitteelliseen viitekehykseen, jonka pohjalta aineistoa tarkastellaan ja

teemoitellaan. Teoriasidonnaisessa sisällönanalyysissä yhdistetään sekä aineistolähtöisiä että teorialähtöisiä elementtejä, jolloin analyysi etenee vuoropuhelussa aineiston ja teorian välillä.

Omassa tutkimuksessani hyödynsin aineistolähtöistä teemoittelua. Luin litteroidun aineiston useaan kertaan läpi ja merkitsin ylös toistuvia aiheita ja ilmauksia. Näiden pohjalta muodostin keskeiset teemat, jotka ohjasivat analyysia ja johtopäätösten tekemistä. Tämä lähestymistapa mahdollisti aineiston ymmärtämisen ilman ennalta asetettuja oletuksia, mikä oli tärkeää tutkimukseni kannalta.

Teemoittelun avulla pystyy tarvittaessa jäsentämään laajaa ja monimuotoista aineistoa selkeiksi kokonaisuuksiksi, mikä helpottaa aineiston tulkintaa ja raportointia. On kuitenkin tärkeää, että teemoittelu tehdään systemaattisesti ja johdonmukaisesti, jotta analyysin luotettavuus säilyy. Tuomi ja Sarajärvi (2018) korostavat, että teemoittelun prosessi tulisi dokumentoida huolellisesti, jotta tutkimuksen läpinäkyvyys ja toistettavuus varmistetaan.

Litteroinnin ja teemoittelun pohjalta luomani taulukko (taulukko 1) auttoi tunnistamaan keskeiset teemat lasten ryhmäytymisen ja yhteistyön kehittymisestä seikkailupäivän aikana. Analyysissa keskityin seuraaviin teemoihin: yhteistyö ja tukeminen, ryhmäytyminen ja dynamiikka, yhteisten tavoitteiden asettaminen, oppiminen ja sopeutuminen sekä tunnetilat ja niiden käsittely. Näitä teemoja tarkastelen seuraavassa yksityiskohtaisemmin.

Yhteistyö ja tukeminen

Taulukon ensimmäinen rivi, "yhteistyö ja tukeminen", korostui erityisesti tilanteissa, joissa yksi lapsi rohkaisi toista ylittämään pelkonsa. Esimerkiksi haastateltava henkilöstön jäsen kertoi, että varmempi lapsi tuki epävarmempaa lasta köysiradalla antamalla konkreettisia ohjeita ja kannustamalla: "Kyllä sinä pystyt tähän." Havaintoni vahvistivat tämän: epävarmempi lapsi sai rohkaisusta voimaa yrittää uudelleen, mikä lopulta johti onnistumiseen. Tämä osoitti, että lasten välinen yhteistyö ja tukeminen olivat keskeisiä ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamisessa.

Ryhmytyminen ja dynamiikka

Seuraava teema, "ryhmytyminen ja dynamiikka", tuli esiin ryhmän jäsenten välisessä vuorovaikutuksessa. Päivän alussa havaitsin tiuskimista ja yksittäisiä jännitteitä, mutta nämä ratkesivat ryhmän sisäisen rauhallisen kommunikation kautta. Haastateltavan mukaan ryhmän jännitteet vähenivät päivän kuluessa, ja ryhmädynamiikka muuttui yhtenäisemmäksi. Tämä vastaa Tuckmanin normiutumisvaihetta, jossa ryhmän jäsenet alkavat luoda toimivia vuorovaikutussuhteita ja hyväksyä toistensa rooleja (Tuckman's Stages of Group Development 2024).

Yhteisten tavoitteiden asettaminen

Kolmas teema, "yhteisten tavoitteiden asettaminen", ilmeni epäsuorasti. Vaikka lapset eivät asettaneet itselleen tietoisesti tavoitteita, heidän keskinäisestä vuorovaikutuksestaan ja toiminnastaan oli havaittavissa, että he pyrkivät yhteiseen päämäärään: selviytymään köysiradasta. Haastateltava korosti, että lapset ymmärsivät intuitiivisesti yhteistyön merkityksen haasteiden voittamisessa, mikä lisäsi ryhmän koheesiota ja vahvisti ryhmähenkeä.

Oppiminen ja sopeutuminen

Neljäs teema, "oppiminen ja sopeutuminen", näkyi siinä, miten lapset reagoivat haasteisiin ja muokkasivat omaa toimintaansa. Varmempi lapsi ei menettänyt kärsivällisyyttään, vaikka toinen epäonnistui useita kertoja. Tämä osoitti kykyä sopeutua ryhmässä syntyviin haasteisiin ja mukauttaa omaa käyttäytymistä ryhmän tarpeiden mukaan. Haastateltava kertoi, että lapset oppivat toimimaan yhdessä, mikä vahvisti heidän ongelmanratkaisutaitojaan ja sosiaalista joustavuuttaan.

Tunnetilat ja niiden käsittely

Viimeinen teema, "tunnetilat ja niiden käsittely", liittyi lasten tunteisiin, kuten pelkoon, epävarmuuteen ja onnistumisen iloon. Erityisesti epävarmemman lapsen kokema jännitys ja pelko olivat aluksi hallitsevia, mutta toisen lapsen

tuki auttoi häntä kohtaamaan nämä tunteet. Haastateltavan mukaan lasten onnistumisen tunteet näkyivät päivän päätteeksi ilona ja ylpeytenä, mikä vahvisti heidän itsetuntoaan ja ryhmän yhteenkuuluvuutta.

4.3 Seikkailupäivän vaikutukset ryhmäytymiseen

Seikkailupäivä tarjosi tilaisuuden tutkia, miten lasten välinen ryhmäytyminen kehittyi fyysisten ja henkisten haasteiden kautta. Päivän aikana havaitsin selkeitä muutoksia ryhmädynamiikassa, erityisesti yhteistyön ja keskinäisen tuen lisääntymisen myötä. Alkuvaiheessa ryhmässä vallitsi tietty epävarmuus, ja tiuskimista esiintyi, mutta päivän edetessä lapset alkoivat luottaa toisiinsa ja toimia tehokkaammin yhdessä.

Konkreettisessa haasteessa, köysiradalla, ryhmän jäsenet joutuivat tukemaan toisiaan, mikä loi pohjan vahvemmalle yhteenkuuluvuudelle. Epävarmempi lapsi, joka aluksi epäröi ja vetäytyi sivuun, alkoi osallistua aktiivisemmin toisen rohkaisun ja tuen avulla. Tämä prosessi kuvastaa Tuckmanin ryhmän kehitysvaiheita, erityisesti normiutumisen- ja suorituvaihetta, joissa ryhmän jäsenet alkavat hyväksyä toistensa roolit ja tukea toisiaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Tuckman's Stages of Group Development 2024).

Henkilöstön havaintojen mukaan ryhmädynamiikka vahvistui päivän aikana, ja yhteistyön kautta lasten keskinäiset suhteet kehittyivät positiivisesti. Ryhmässä syntyi luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä oli ratkaisevaa ryhmäytymisprosessin kannalta. Tällaiset seikkailupäivät voivat siis tarjota tehokkaan keinon edistää ryhmäytymistä ja tukea lasten sosiaalista kehitystä.

4.4 Yhteistyötaitojen kehittyminen

Seikkailupäivän aikana lasten yhteistyötaitojen kehittyminen näyttäytyi tilanteissa, joissa ryhmän jäsenten oli pakko toimia yhdessä saavuttaakseen yhteisiä tavoitteita. Päivän alussa lasten yhteistyö oli epävarmaa, ja heillä oli vaikeuksia koordinoida toimintaansa ryhmänä. Kuitenkin päivän edetessä, fyysisten haasteiden, tässä tapauksessa köysiradalla kiipeämisen yhteydessä, lapset alkoivat tukea toisiaan ja jakaa vastuita tehokkaammin. Havaitsin, että yhteistyötaitojen kehityksen kannalta merkittäviä olivat tilanteet, joissa toinen

lapsi auttoi epävarmempaa ryhmän jäsentä. Tämä ei pelkästään edistänyt ryhmän sisäistä yhteistyötä, vaan myös osoitti, kuinka tärkeitä sosiaaliset taidot ja toisten huomioon ottaminen ovat ryhmän toiminnan onnistumiselle. Samoin haastattelussa nousi esiin havaintoja siitä, että kun lapset joutuivat kohtaamaan ongelmia yhdessä, he oppivat jakamaan tehtäviä ja luottamaan toistensa kykyihin, mikä vahvisti ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Yhteistyötaitojen kehittyminen näkyi myös lasten kyvyssä ratkaista ongelmia yhdessä. Päivän aikana he joutuivat käsittelemään erilaisia haasteita, joissa onnistuminen vaati selkeää kommunikaatiota. Esimerkiksi kiipeilytehtävissä lapset pohtivat yhdessä, miten tehtävä kannattaisi suorittaa turvallisesti ja tehokkaasti. Tämä prosessi auttoi heitä paitsi kehittämään yhteistyötaitojaan, myös parantamaan kykyään työskennellä ryhmänä.

Kaiken kaikkiaan seikkailupäivä tarjosi oppimisympäristön, jossa lasten yhteistyötaidot pääsivät kehittymään. Päivän aikana havaitsin, että ryhmä alkoi toimia yhtenäisemmin, ja lasten kyky tukea ja auttaa toisiaan parani. Yhteistyötaitojen kehittyminen oli yksi keskeinen seikka, joka osoitti, kuinka tärkeää tällaiset toiminnalliset päivät voivat olla lasten sosiaalisen kasvun ja ryhmässä työskentelytaitojen kehittämisessä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Yhteenveto tuloksista

Tutkimuksen keskeiset tulokset osoittavat, että seikkailupäivä Pajulahden seikkailupuistossa vaikutti myönteisesti asuinyksikön lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin. Havainnot korostavat, että seikkailupäivä tarjosi tilanteita, joissa lasten oli pakko tukea toisiaan haasteellisissa tehtävissä, kuten köysiradalla kiipeämisessä. Päivän aikana ryhmän dynamiikka muuttui näkyvästi: alun jännittyneisyys ja epävarmuus alkoivat hälvetä, ja tilalle tuli yhteistyö ja keskinäinen luottamus. Henkilöstön havaintojen mukaan lasten vuorovaikutus parani päivän edetessä, ja he oppivat luottamaan toisiinsa vaikeiden tehtävien kautta. Tämä vahvisti ryhmän koheesiota ja kykyä työskennellä yhdessä. Päivän aikana havaittiin erityisesti yhteistyötaitojen kehittymistä, kun lapset joutuivat kohtaamaan erilaisia haasteita yhdessä. Esimerkiksi epävarmempi lapsi sai rohkaisua ryhmän muilta jäseniltä, mikä vahvisti hänen itseluottamustaan

ja rohkaisi osallistumaan aktiivisemmin tehtäviin. Tämä osoittaa, kuinka seikkailukasvatus voi tukea lasten henkilökohtaista kasvua ja sosiaalisten taitojen kehitystä, kun he kohtaavat pelkojaan ja oppivat ratkaisemaan ongelmia yhteistyössä.

Tutkimukseni perusteella voin todeta, että seikkailupäivä tarjosi loistavan mahdollisuuden tutkia lasten käyttäytymistä luonnollisessa ympäristössä. Erityisen merkittävää oli nähdä, kuinka ryhädynamiikka kehittyi päivän aikana: alun erimielisyydet ja tiuskimiset muuttuivat yhteistyöksi ja tuen antamiseksi. Henkilökohtaisesti koin, että tällaiset kokemukset voivat olla ratkaisevan tärkeitä lasten ryhmäytymisprosessissa, erityisesti haastavissa ympäristöissä, kuten koulukodeissa, joissa sosiaalinen vuorovaikutus ei aina ole itsestään selvyyttä. Oli palkitsevaa havaita, miten lapset löysivät uusia keinoja toimia yhdessä ja ratkaista ongelmia luottamalla toistensa tukeen ja kannustukseen. Tämä vahvisti käsitystäni siitä, että toiminnalliset, seikkailukasvatukseen perustuvat päivät voivat olla tehokas tapa edistää lasten sosiaalista ja emotionaalista hyvinvointia.

Tutkimustulokset osoittavat, tässä pienehkön aineiston tapaustutkimuksessa, että seikkailupäivät voisivat olla tärkeä osa koulukotien kasvatustyötä, kun tavoitteena on tukea lasten ryhmäytymistä ja yhteistyötaitojen kehitystä. Jatkossa olisi hyödyllistä laajentaa tutkimusta suurempaan osallistujaryhmään ja pidemmälle ajanjaksolle, jotta saataisiin laajempi käsitys seikkailukasvatuksen pitkäaikaisista vaikutuksista.

5.2 Tutkimuksen eettiset näkökulmat ja luotettavuus

5.2.1 Tutkimuksen rajoitukset

Tässä tutkimuksessa oli joitakin rajoituksia, jotka vaikuttivat aineiston laajuuteen ja tulosten yleistettävyyteen. Ensinnäkin tutkimukseen osallistui vain pieni määrä informantteja, sillä havainnoijana toimin itse ja haastattelin ainoastaan yhtä henkilöstön jäsentä. Tämän seurauksena aineisto oli rajallinen ja perustui kahden henkilön näkemyksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pienempi osallistujamäärä voi kuitenkin mahdollistaa syvällisemmän ilmiön tarkastelun,

mutta tulosten yleistettävyys jää tällöin heikommaksi. Alkuperäinen suunnitelma sisälsi useamman haastateltavan sekä osallistuvan lapsen, mutta käytännön rajoitusten vuoksi tämä ei ollut mahdollista.

Toiseksi tutkimus kohdistui ainoastaan yhden seikkailupäivän tapahtumiin, jolloin aineiston keruu-aika oli rajattu. Lyhyt aikarajaus saattaa vaikuttaa siihen, kuinka laajasti lasten ryhmäytymis- ja yhteistyötaitojen kehittymistä voitiin havainnoida. Pidemmän aikavälin tutkimus olisi voinut antaa kattavamman kuvan siitä, miten lasten väliset suhteet ja ryhmädynamiikka kehittyvät ajan myötä.

Kolmanneksi toimiminen sekä havainnoijana että haastattelijana saattoi vaikuttaa aineiston analyysiin. On mahdollista, että omat ennakko-oletukseni ja subjektiiviset näkemykseni vaikuttivat siihen, miten tulkitsin havaintoja ja haastattelun tuloksia. Pyrin kuitenkin refleктоimaan näitä vaikutuksia analyysin aikana, jotta tutkimuksen luotettavuus säilyisi mahdollisimman korkeana.

Lisäksi tutkimus keskittyi vain yhden asuinyksikön lasten toimintaan, mikä rajoittaa tulosten sovellettavuutta muihin konteksteihin, kuten eri koulukoteihin tai suurempiin ryhmiin. Tämän vuoksi tuloksia ei voida yleistää ilman lisätutkimuksia. Jatkossa olisi hyödyllistä laajentaa tutkimusta useampiin yksiköihin ja monipuolistaa aineistonkeruumenetelmiä, kuten lisäämällä useampia haastateltavia ja pidempiä havainnointijaksoja.

Kaikista näistä rajoitteista huolimatta tutkimus tuotti arvokasta tietoa seikkailupäivän vaikutuksista lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin, mikä voisi toimia lähtökohtana jatkotutkimukselle ja käytännön kehittämistyölle.

5.2.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseni luotettavuus perustui kahteen keskeiseen aineistoon: omiin havaintoihini seikkailupäivän aikana sekä yhden havainnoijan haastatteluun. Tämä rajaus asetti kuitenkin haasteita laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnille, sillä aineiston laajuus ja osallistujien määrä olivat rajallisia. Laadullisen tutkimuksen arviointi edellyttää kriittistä ja systemaattista tarkastelua tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Tärkeää on tarkastella, miten aineisto

on syntynyt ja millä periaatteilla sitä on analysoitu. Näin voidaan lisätä tutkimuksen uskottavuutta ja pätevyyttä suhteessa tutkimusongelmiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b).

Alkuperäisen suunnitelman mukaan havainnoitavia lapsia olisi ollut enemmän, mutta päivän tapahtumien vuoksi lopullinen osallistujamäärä jäi kahteen. Myös henkilöstön edustajia oli suunniteltu olevan enemmän, mutta käytännön rajoitteiden vuoksi vain yksi pystyi osallistumaan. Tämä pienimuotoinen aineisto asetti haasteita tutkimustulosten yleistettävyydelle. Laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuitenkin kuuluu, että se ei pyri yleistettäviin tuloksiin vaan tietyn ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen tietyssä kontekstissa.

Tutkimuksen arvioinnissa reflektio on olennainen osa, sillä sen avulla tutkija voi analysoida kriittisesti omaa toimintaansa ja päätöksiään tutkimusprosessin aikana. Tämä sisältää esimerkiksi kysymykset siitä, miksi valitut menetelmät ja aineistonkeruutavat ovat sopivia tutkimusongelman ratkaisemiseen ja miten ne ovat vaikuttaneet tutkimuksen kulkuun ja tuloksiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b). Tässä tutkimuksessa reflektiota on hyödynnetty tarkastelemaan, miten tutkimusprosessin valinnat ja rajaukset ovat vaikuttaneet aineiston analyysiin ja tutkimustuloksiin. Vaikka tutkimus ei tavoittele objektiivista totuutta, se pyrkii tuottamaan mahdollisimman luotettavaa ja kontekstuaalisesti merkityksellistä tietoa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b).

Tutkimukseni eettisyys perustui laadullisen tutkimuksen periaatteisiin, joissa keskeistä on tutkittavien yksityisyyden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Seikkailupäivän aikana varmistin, että kaikki osallistajat tiesivät, että heidän toimintaansa havainnoitiin tutkimusta varten, ja että he antoivat suostumuksensa. Tämä on tärkeää eettisissä tutkimuksissa, joissa osallistujien oikeudet ja turvallisuus ovat ensisijaisia. Noudatin myös hyvän tieteellisen käytännön periaatteita, kuten rehellisyyttä ja tarkkuutta aineiston keruussa ja analyysissä. Litteroitu haastattelu ja havainnot analysoitiin ilman ennako-oletuksia. Pyrin varmistamaan, että omat näkemykseni eivät vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin, mikä on oleellista laadullisen tutkimuksen eettisessä pohdinnassa. Tutkimukseni ei aiheuttanut tutkittaville haittaa, ja käsittelin aineistoa

kunnioittavasti. Näin tutkimukseni täytti eettiset vaatimukset ja tuotti luotettavaa ja merkityksellistä tietoa, kuten laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää. (Vuori 2021b.)

Litteroinnin pohjalta tekemäni taulukko (taulukko 1) toi esiin yhtäläisyyksiä, jotka vahvistivat tutkimukseni luotettavuutta. Havaintoni ja haastattelussa esiin nousseet seikat täydensivät toisiaan, ja ne korostivat ryhmäytymisen, yhteistyön ja tunnetilojen käsittelyn merkitystä lasten kehittämisessä. Tämä analyysi osoitti, että seikkailupäivän aikana syntyneet kokemukset olivat keskeisiä lasten henkilökohtaisen ja ryhmädynamiikan kehittämisen kannalta.

5.3 Pohdinta

Opinnäytetyöni "Seikkailupäivän vaikutuksia ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin – Sippolan koulukodin henkilöstön havaintoja" käsittelee aihetta, joka on tärkeä sekä koulukotien kasvatustyössä että laajemmin sosiaalialan kentällä. Työn tavoitteena oli selvittää, miten seikkailupäivä voi vaikuttaa lasten ryhmäytymiseen ja yhteistyötaitoihin. Tutkimuksessa keskityin henkilöstön näkökulmaan.

Työni vahvuuksiin kuuluu aiheen ajankohtaisuus ja käytännön merkitys. Seikkailukasvatus osoittautui mielestäni hyväksi lähestymistavaksi, joka voi tukea lasten sosiaalisten taitojen kehittämistä. Tulokset vahvistivat seikkailupäivän tarjoamien haasteiden suorittamisen positiivisia vaikutuksia ryhmädynamiikkaan ja yhteistyötaitoihin. Merkittävää oli havaita, kuinka lapset alkoivat päivän edetessä tukea ja rohkaista toisiaan, mikä vahvisti ryhmän yhteenkuuluvuutta ja yhteistyökykyä.

Teoreettisessa viitekehyksessä hyödynsin Tuckmanin ryhmän kehitysvaihemallia ja Forsythin ryhmädynamiikan teoriaa, jotka auttoivat analysoimaan tutkimustuloksia. Menetelmällisesti laadullinen tutkimusote, johon sisältyi havainnointi ja haastattelu, sopi tavoitteisiini.

Kehittämiskohteita työssäni on myös. Aineiston rajautuminen yhteen seikkailupäivään ja pieneen informanttimäärään rajoittaa tulosten yleistettävyyttä. Jat-

kossa olisi hyvä laajentaa tutkimusta suurempiin ryhmiin ja pidemmälle ajanjaksolle, jotta seikkailukasvatuksen pitkäaikaisista vaikutuksista saataisiin kattavampi käsitys. Lisäksi lasten omien kokemusten sisällyttäminen tutkimukseen voisi tuoda lisää syvyyttä tuloksiin.

Olen tyytyväinen siihen, että työni tuo esiin konkreettisia havaintoja ja hyötyjä seikkailukasvatuksesta koulukotien kasvatustyössä. Tulokset osoittavat, että toiminnalliset päivät voivat olla tehokas tapa tukea lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä. Toivon, että työni antaa eväitä paitsi Sippolan koulukodin toiminnan kehittämiseen myös laajemmin seikkailukasvatuksen hyödyntämiseen kasvatustyössä.

LÄHTEET

- Ahokas, M. 2015. Albert Bandura (1977): Social learning theory. Helsingin yliopisto. Avoin Yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/sosiaalipsykologia/bandura.htm> [viitattu 4.10.2024].
- Eskola, J., & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Forsyth, D.R. 2017. Group dynamics seventh edition. Cengage Learning.
- Gunther, K. & Hasanen, K. 2021a. Johdanto: Tutkimuksen kulku. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-kulku/> [viitattu 8.10.2024].
- Gunther, K. & Hasanen, K. 2021b. Tutkimuksen suunnittelu. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-suunnittelu/> [viitattu 8.10.2024].
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2022. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jokinen, A. 2021. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/> [viitattu 10.11.2024].
- Kallio, A. 2021. Litterointi. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/litterointi/> [viitattu 8.10.2024].
- Karppinen, S. & Latomaa, T. 2007. Seikkaillen elämyksiä, Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print.
- Karppinen, S. & Latomaa, T. 2015. Seikkaillen elämyksiä 3, Suomalainen seikkailupedagogiikka. Vantaa: Hansaprint.
- Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kinnunen, T. & Kallinen, T. 2021. Etnografinen havainnointiaineisto. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/etnografinen-havainnointiaineisto/> [viitattu 8.10.2024].

Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä 1379/2010.

Lehtonen, T. 1998. Elämän seikkailu: näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena.

Pennington, D. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Gaudeamus.

Roberts, N. 2021. Outdoor Adventure Education : Trends and New Directions. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://mdpi-res.com/bookfiles/book/3594/Outdoor_Adventure_Education.pdf?v=1727830953 [viitattu 2.10.2024].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Triangulaatio. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.html [viitattu 10.11.2024].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Tutkimuksen arviointi- reflektointia. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html [viitattu 29.11.2024].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. Etnografia. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_3.html [viitattu 20.1.2025].

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen, A. & Ahokas, M. 2011. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tuckman's Stages of Group Development. 2024. West Chester University. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.wcupa.edu/coral/tuckmanStages-GroupDevelopment.aspx> [viitattu 29.11.2024].

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki : Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki : Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227168?sid=4876466067> [viitattu 29.11.2024].

Valtion koulukodit. 2022. Valtion koulukodit. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://valtioniokoulukodit.fi/wp-content/uploads/2022/05/valtioniokoulukodit-strategia.pdf> [viitattu 2.10.2024].

Vuori, J. 2021a. Aineiston tuottaminen. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/aineiston-tuottaminen/> [viitattu 8.10.2024].

Vuori, J. 2021b. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/> [viitattu 9.10.2024].

Vuori, J. 2021c. Tapaustutkimus. Teoksessa Vuori, J(toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/> [viitattu 20.1.2025].